

Liikenne- ja viestintäministeriö, Verkko- ja palveluosasto
Eeva Ovaska

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto hallituksen esityksestä laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, HE 218/2024 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä HE 218/2024 vp. Esityksen tarkoituksena on toteuttaa Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyvät kirjaukset omaisuudensuojan vahvistamisesta ja lunastuslain korvausperusteiden uudistamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa esityksen vaikutuksista toimialalleen seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla lunastuslain korvaussäännöksiä sovelletaan maanteitä ja rautateitä varten tarvittavien alueiden ja oikeuksien lunastuksista maksettaviin korvauksiin, lentopaikkojen rakentamisen edellyttämiin lunastuksiin sekä telekaapeleiden, tukiasemien ja radiomaston sijoittamisesta maksettaviin korvauksiin. Myös postilaatikon sijoittamisesta maksettaviin korvauksiin sovelletaan lunastuslakia.

Hallituksen esityksessä esitetty 25 %:n suuruinen kiinteä korotus lunastuskorvaukselle nostaa suoraan edellä mainituissa lunastustilanteissa maksettavia korvauksia. Lunastuskorvaukselle määrättävä kiinteä korotus tulee nostamaan myös lunastuksen sijaan vapaaehtoisilla kiinteistökaupoilla toteutettavan maanhankinnan hintoja. Myös asunto- ja elinkeinotakuun laajennuksella olisi kustannuksia nostava vaikutus.

Merkittävimmin muutokset vaikuttaisivat liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla maantie- ja ratahankkeissa maksettaviin lunastuskorvauksiin. Kuten esityksestä käy ilmi, väylälainsäädännön mukaisissa toimituksissa tehtävät lunastukset ja niissä määrättävät korvaukset muodostavat suurimman toimitusryhmän sekä toimitusten lukumäärän että niissä määrättyjen korvausten osalta. Suurin osa nousevan korvaustason kustannuksista kohdistuu siten valtion talousarvioon liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan määrärahoihin.

Valtion väylähankkeiden edellyttämiin maa- ja vesialueiden hankintaan ja korvauksiin käytettävä rahoitus katetaan valtion talousarvion momentilta 31.10.76 (arviomääräraha). Osana valtiontalouden tasapainottamista myös tähän määrärahaan kohdistuu säästöpainetta. Lunastuslain muutosten myötä nousevat maanhankinnan kustannukset vaikuttavat kuitenkin päinvastaisesti. Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että lunastuslain muutosten myötä nousevat maanhankinnan kustannukset edellyttävät riittävästä määrärahatasosta huolehtimista. Nousevilla maanhankinnan kustannuksilla voi määrärahatason säilyessä nykyisellään tai pienentyessä olla vaikutusta hankkeiden määrään ja toteutusaikatauluihin.

Maanhankinta on osa tie- ja ratahankkeiden investointikustannuksia. Hankkeiden, joista tehdään yhteiskuntataloudellinen kannattavuusarviointi eli taloudellisten hyötyjen ja kustannusten vertailu,

tulee jatkossa kyetä kattamaan taloudellisilla hyödyillä aiempaa suuremmat investointikustannukset. Maanhankinnan korkeampi arvo voi siten vähentää kannattavien investointien määrää mikä korostuu etenkin uuden infrastruktuurin rakentamista ja olemassa olevien väylien laajentamista koskevien hankkeiden suunnittelussa. Kannattavuuslaskelmilla on merkitystä myös esimerkiksi EU-rahoitushauissa.

LVM tuo lisäksi esiin, että muuttuneen sääntelyn selkeys tai toisaalta soveltamiseen liittyvä epävarmuus voi vaikuttaa maanomistajien halukkuuteen tehdä vapaaehtoisia kiinteistökauppoja lunastusmenettelyn sijaan. Tulkinnanvaraisuutta liittyy erityisesti asunto- ja ammatinharjoittamistakuuta koskevan 32 §:n soveltamistilanteisiin. Vapaaehtoisten kauppojen avulla tapahtuvan maanhankinnan väheneminen tai merkittävä pitkittyminen pidentäisi väylähankkeiden kestoja ja vaikuttaisi siten korottavasti hankkeiden kokonaiskustannuksiin, maanhankintakustannusten lisäksi perusväylänpidon ja väyläverkon kehittämisen kustannuksiin.